

**DEVLET İÇ BORÇLANMA SENETLERİNİN
MERKEZİ KAYIT KURULUŞU BÜNYESİNDE KAYDİLEŞTİRİLEREK
MÜŞTERİ İSMİNE SAKLANMASI VE İZLENMESİ SİSTEMİNDE
KESİN ALIM SATIM İŞLEM ESASLARI**

Devlet İç Borçlanma Senetlerinin (DİBS) Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) bünyesinde kaydileştirilerek müşteri ismine saklanması ve izlenmesi sistemine geçilmesine yönelik çalışmalar, kesin alım satım ve repo-ters repo işlemleri olarak iki ayrı başlık altında yürütülecektir.

Kesin alım satım işlemlerine ilişkin olarak belirlenen ilke ve esaslar aşağıda yer almaktadır:

1-EMKT sisteminin işleyişinde herhangi bir değişiklik olmayacak, açılış-kapanış saatleri aynen korunacaktır. Bankalar EMKT sistemindeki işlemlerine müşteri kıymetleri hariç aynen devam edeceklerdir.

2-Mevcut takas sistemi üye bazında aynen işlemeye ve takas günü olarak T+0 uygulamasına devam edilecektir.

3-MKK sisteminde DİBS'lerin kayden izlenmesi, esas itibariyle hisse senetleri ve yatırım fonlarının da tabi olduğu Merkezi Kaydi Sistem İş ve İşlem Kurallarına¹ göre yapılacak olup, ayrıca SPK tarafından DİBS'ler için özel esaslar belirlenebilecektir.

4- DİBS'lerin konu edildiği işlemlerin bir tarafının müşteri olması durumunda aşağıda yer alan usuller çerçevesinde ilgili işlemin MKK sisteminde yapılması esastır.

SPK ve MKK tarafından DİBS'lerin kaydileştirilerek müşteri ismine saklanması ve izlenmesi ile ilgili olarak yapılacak düzenlemelerde Hazine Müsteşarlığı ve Merkez Bankasının görüşü alınır.

DİBS'lerin kesin alım satım işlemlerinde uygulanacak işlem esasları aşağıda yer almaktadır.

1. TCMB VE MKK İLİŞKİSİ

TCMB ve MKK entegrasyonunda tarafların karşılıklı olarak birbirlerinin sistemine katılabilmeleri amaçlanmaktadır. MKK'nın, özel statülü bir EMKT katılımcısı olarak tanımlanmasının mümkün olduğu anlaşılmıştır. Buna göre, "EFT-EMKT Sistemi İşletim

¹ Söz konusu esaslar ve bu esaslarda yapılan değişiklikler Genel Mektuplar aracılığı ile kamuoyuna duyurulmakta olup <http://www.mkk.com.tr/wps/portal/Mkk/Duzenlemeler/IcDuzenlemeler> bölümünden temin edilebilir.

Kuralları”nda değişiklik yapılarak MKK’nın adı, katılım şekli ve gerçekleştireceği işlemler ayrıca ve açıkça belirtilecektir.

TCMB'nin de kaydi sisteme ayrıca bir şart aranmaksızın katılımı sağlanabilir.

2. ÜYELER TARAFINDAN MKK SİSTEMİNE ERİŞİM

Üyeler, MKK sisteminde gerçekleştirmeleri gereken tüm işlemleri MKK uygulamasına ilişkin ekranları kullanarak kendileri gerçekleştireceklerdir.

Üyelerin MKK sistemine erişiminde hisse senetleri ve yatırım fonu katılma belgeleri için kurulmuş olan mevcut altyapı kullanılacaktır. Üyeler tercihlerine göre MKK sistemine online ya da batch olarak bağlanabilecek, bildirimlerini batch olarak iletebileceklerdir.

Hisse senedi işlemlerinde kullanılan elektronik sertifika sisteminin ve üye yetkili tanımlarının Merkezi Kaydi Sistem İş ve İşlem Kuralları çerçevesinde (şirket yetkilisi, gözetim yetkilisi, web uygulama yetkilisi, web servisleri yetkilisi) DİBS'ler için de kullanılması esastır.

TCMB’nin MKK sistemindeki statüsüne ve gerçekleştireceği işlemlere ilişkin ayrıntılar üzerindeki çalışmalar halen devam etmekle birlikte, diğer üyelerden ayrı bir konumu olacağı ve farklı işlemler gerçekleştireceği göz önünde bulundurulduğunda, TCMB’nin MKK sistemine erişiminde diğer üyelerden farklılıklar olabilecektir.

3. HESAP YAPISI

Kaydileştirme ile birlikte DİBS'ler için müşteri ismine saklama (MİS) sistemine geçilecektir. Bu sistemde banka ve aracı kurumların *müşteri kıymetlerini*, müşteriler adına MKK nezdinde açacakları hesaplarda izlemeleri esastır.

Bankaların TCMB nezdinde ve aracı kurumların Takasbank nezdinde bakiye tutmaları da mümkün olup, bu bakiyeler *müşteri kıymetleri dışındaki* kıymetlerden oluşacaktır.

Hesaplara ilişkin olarak aşağıdaki yapı öngörülmektedir.

1. Kaydi olarak ihraç edilen veya kaydileştirilen DİBS'ler Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca MKK nezdinde, üyelere ait hesaplar altında hak sahibi bazında saklanır. Hak sahibi müşteriler için hesap açımında Merkezi Kaydi Sistem İş ve İşlem Kuralları uygulanır.
2. Bankalar, TCMB nezdinde portföy hesabı tutmaya devam edebilirler. Bu kıymetler ve TCMB teminatları gibi müşteri kıymetleri dışında kalan kıymetler MKK nezdindeki TCMB hesabı altında takip edilebilir. TCMB’nin sözkonusu hesabı, gün içinde ve gün sonunda omnibus (hak sahibi bazında ayrılmaksızın toplu) bir hesap olarak takip edilebilir.

EMKT nezdindeki işlemlere konu edilecek müşteri kıymetlerinin banka malvarlığından

ayrı izlenmesini temin etmek amacıyla açılmış depolar, ancak geçici amaçlarla kullanılmaya devam edilebilir.

3. Banka ve aracı kurumlar müşterilerine ait kıymetleri MKK nezdinde müşteri adına açtıkları hesapta takip ederler. Banka ve aracı kurumların MKK nezdindeki hesaplarında portföy hesabı bulundurması da mümkündür.
4. MKK, EMKT sisteminde katılımcı olarak yer alır ve TCMB nezdinde hesabı bulunur.
5. Takasbank'ın mevcut durum itibarıyla TCMB nezdindeki hesabı MKK'nda TCMB hesabı altında diğer bankalara ait hesaplarla benzer şekilde takip edilebilir.
6. Yatırım fonları, bireysel emeklilik yatırım fonları ve yatırım ortaklıklarının portföy hesapları Takasbank'ın TCMB nezdindeki hesaplarında izlenecektir. Aracı kurumların portföy hesaplarının ise MKK nezdinde veya Takasbank'ın TCMB nezdindeki hesaplarında saklanması mümkün olabilecektir.
7. Takasbank sisteminde aracı kurum ve banka hesap yapısında herhangi bir değişiklik olmayacak, menkul kıymetler üye hesabı altında amaçlarına göre detaylandırılan çeşitli althesaplarda (serbest depo, teminat, bloke depo gibi) takip edilmeye devam edilecektir. Müşterilere ait kıymetlerin global olarak saklandığı "502 nolu Serbest Müşteri Depo Hesabı" ise kapatılacaktır.

4. KIYMET TRANSFERLERİ

4.1. Müşterilere Transferler

MKK nezdindeki müşteri hesaplarına/hesaplarından kıymet transferi işlemlerinde Merkezi Kaydi Sistem İş ve İşlem Kuralları uygulanır. Müşteri hesaplarına/hesaplarından kıymet transferinin karşı hesabının EMKT nezdindeki bir banka hesabı olması durumunda transfer işleminin bu iki hesap arasında doğrudan gerçekleştirilmesi de mümkündür.

4.2. Kurumlararası Transferler (Depo Devri)

4.2.1. Bankaların TCMB'deki Hesapları ile MKK'daki Hesapları Arasında Transferler

Bankaların TCMB'den MKK'daki hesaplarına kıymet aktarmaları için EMKT ile MKK'nın TCMB'deki hesabına transfer yapmaları gerekir. MKK hesabına gelen kıymetler MKK sistemi tarafından otomatik olarak bankanın MKK'daki hesabına atılır.

MKK'daki hesaptan TCMB'na kıymet transferi için MKK sistemine virman mesajı iletilir ve MKK sistemi otomatik olarak MKK'nın TCMB nezdindeki hesabından ilgili banka hesabına

kıymet devri yapar.

4.2.2. TCMB Nezdinde Bankalararası Transferler

Mevcut sistemde olduğu gibi EMKT üzerinden devam eder.

4.2.3.MKK Nezdinde Bankalararası Transferler

MKK sistemine iletilecek transfer mesajları ile yapılır. Müşteri bazında da yapılabilir.

4.2.4. TCMB ve MKK Arasında Bankadışı Kurumlararası Transferler

MKK sistemi üzerinden MKK üyesi kurumların, EMKT katılımcısı bankaların TCMB nezdindeki hesaplarına kıymet transferi yapması mümkün olabilecektir.

4.2.5. Aracı Kurumların Takasbank'daki Hesapları ile MKK Hesapları Arasında Transferler

Aracı kurumlar Takasbank'a MKK'daki hesaplarına kıymet transferi için mesaj iletirler. Takasbank otomatik olarak EMKT üzerinden MKK'nın TCMB'deki hesabına devir yapar. MKK sistemi otomatik olarak ilgili aracı kurumun MKK'daki hesabına aktarım yapar.

MKK'daki hesabından Takasbank'taki hesabına kıymet transferi için, transfer talimatını MKK'na iletir ve MKK otomatik olarak aynı bakiyeyi TCMB'deki hesabından Takasbank'ın TCMB'deki hesabına aktarır.

5. TAKAS İŞLEMLERİ

5.1. Genel Esaslar

5.1.1. Bankalar ve Aracı Kurumların Kendi Nam ve Hesaplarına OTC ve İMKB'de Yaptıkları Kesin Alım Satım İşlemleri

Gerek tezgah üstü (OTC), gerekse İMKB'de yapılan işlemlerin takasında mevcut yapının ve takas saatlerinin değişmemesi esastır. Bu çerçevede, bankalar ve aracı kurumlar birbirleri ile tezgah üstünde veya İMKB Tahvil ve Bono Piyasasında yaptıkları işlemlerin takasını şu anda yaptıkları gibi yapmaya devam edeceklerdir.

MKK nezdindeki hesaplarda bulunan bakiyelerin takas işlemine konu edilebilmesi için, bu bakiyelerin öncelikle Takasbank veya TCMB nezdindeki hesaplara yukarıda belirtilen yöntemlerle transfer edilmesi gerekecektir. MKK nezdindeki bakiyeler için MKK sistemine borç kapama talimatı iletilmesi mümkün olmayacaktır.

5.1.2. Bankalar ve Aracı Kurumların Kendi Namlarına Müşteri Hesabına OTC ve İMKB'de Yaptıkları Kesin Alım Satım İşlemleri

Müşteri ismine saklama sistemine geçileceğinden, müşterisi hesabına DİBS alım-satım işlemi yapan banka veya aracı kurumlar, müşterileri adına MKK'da bir hesap açmak suretiyle bu hesaplara ilişkin işlemleri MKK kayıtlarına da yansıtacaklardır. Ancak bu işlemler takas işleminin bir parçası olarak yapılmayacak, takas işlemleri mevcut durumda olduğu gibi üye bazında yapılacaktır.

Banka ve aracı kurumların müşterileri adına yaptıkları **satım işlemleri için** takasa gönderecekleri kıymetleri MKK nezdindeki müşteri hesaplarından EMKT veya (EMKT sistemi bağlantılı olarak) Takasbank sistemindeki hesaplarına transfer etmeleri gerekmektedir. Banka ve aracı kurumların müşterileri adına yaptıkları **alım işlemleri** için takastan gelen kıymetleri MKK nezdindeki hesaplarına EMKT veya (EMKT sistemi bağlantılı olarak) Takasbank sistemini kullanarak transfer etmeleri ve daha sonra müşteri hesaplarına dağıtımını yapmaları gerekmektedir.

Aracı kurum ve bankaların mevcut durumda olduğu gibi müşteri emirlerini, diğer bir banka ya da aracı kurumla işlem yapmaksızın kendi portföylerinden karşılamaları da mümkündür. Bu durumda aşağıdaki esaslar uygulanır.

5.1.3. Bankalar ve Aracı Kurumların Kendi Portföyleri ile Müşterileri Arasında Yaptıkları Kesin Alım Satım İşlemleri

Banka ve aracı kurumların müşteri hesaplarına dağıtacakları bakiyeyi EMKT sistemi üzerinden MKK nezdindeki hesaplarına devretmeleri gerekmektedir. MKK sisteminde ise müşteri alt hesaplarında ilgili alış-satış hareketleri gerçekleştirilecektir. Söz konusu bildirimlerin mümkün olan en kısa sürelerde iletilmesi esastır.

5.2. Borç Kapatma İşlemleri

Borsa dışı işlemler, 5.1 sayılı başlıkta düzenlenen genel esaslar kapsamında gerçekleştirilecektir.

5.2.1. Portföy Hesabından Borç Kapatma

5.2.1.1. Bankalar

Bankalar TCMB nezdindeki depo hesaplarında bulunan kıymetleri EMKT sistemi aracılığı ile Takasbank'ın TCMB nezdindeki ilgili hesabına AKTR-ISTE mesajı ile aktaracaklardır.

TCMB tarafından gönderilen AKTR-BILD mesajının Takasbank'a ulaşmasını takiben kıymetler mesajı gönderen Bankanın Takasbank nezdindeki Serbest Depo Hesabına aktarılacaktır.

Netleştirme esnasında üyenin Serbest Depo Hesabında bulunan kıymetler için otomatik borç kapatma yapılacaktır.

Netleştirme sonrasında oluşan bakiyeler için üye tarafından Takasbank sisteminde toplu/tekli borç kapatma işlemi gerçekleştirilecektir.

5.2.1.2. Aracı Kurumlar

Aracı kurumlar kendi portföylerine ait kıymetleri Takasbank nezdindeki depo hesaplarında saklayabilecekleri gibi MKK nezdindeki portföy hesaplarında da saklayabileceklerdir. Takasbank sisteminde bulunan kıymetler ile otomatik borç kapatma işlemi yapılacaktır.

MKK nezdinde bulunan portföy hesaplarından borç kapatılacak ise; söz konusu kıymetler MKK ekranları aracılığı ile (EMKT sistemi bağlantılı olarak) Takasbank'ın TCMB nezdindeki ilgili hesabına aktarılacaktır.

EMKT sistemi tarafından Takasbank'a gelen aktarım mesajı sonucunda söz konusu kıymetler ilgili üyenin Takasbank nezdindeki serbest depo hesabına otomatik olarak yansıtılacaktır.

Netleştirme esnasında üyenin Serbest Depo Hesabında bulunan kıymetler için otomatik borç kapatma yapılacaktır.

Netleştirme sonrasında oluşan bakiyeler için üye tarafından Takasbank sisteminde toplu/tekli borç kapatma işlemi gerçekleştirilecektir.

5.2.2. Müşteri Hesaplarından Borç Kapatma

MKK nezdinde müşteri alt hesabında bulunan kıymetler MKK nezdindeki üye işlem havuz hesabına virmanlanacaktır.

Söz konusu kıymetler MKK ekranları aracılığı ile (EMKT sistemi bağlantılı olarak) Takasbank'ın TCMB nezdindeki ilgili hesabına aktarılacaktır.

EMKT sistemi tarafından Takasbank'a gelen aktarım mesajı sonucunda söz konusu kıymetler ilgili üyenin Takasbank nezdindeki serbest depo hesabına otomatik olarak yansıtılacaktır.

Netleştirme esnasında üyenin Serbest Depo Hesabında bulunan kıymetler için otomatik borç kapatma yapılacaktır.

Netleştirme sonrasında oluşan bakiyeler için üye tarafından Takasbank sisteminde toplu/tekli borç kapatma işlemi gerçekleştirilecektir.

5.3. Alacak Dağıtım İşlemleri

Borsa dışı işlemler,5.1 sayılı başlıkta düzenlenen genel esaslar kapsamında gerçekleştirilecektir.

Takas alacakları, mevcut takas kuralları çerçevesinde üyelerin Takasbank nezdindeki ilgili depo hesaplarına aktarılacak, takas işlemlerinde herhangi bir değişiklik olmayacaktır. Yatırımcılar adına İMKB'den alınan kıymetler ise, ilgili banka ve aracı kurumlar tarafından MKK'ya aktarılacak ve üyelerce müşteri hesaplarına dağıtım yapılacaktır.

5.3.1. Banka ve Aracı Kurumlar

Banka ve aracı kurumlar, yatırımcılar adına İMKB'den aldıkları kıymetleri Takasbank sistemi üzerinden (EMKT sistemi aracılığı ile) MKK nezdinde bu işlemler için tanımlanmış havuz hesaplarına devredeceklerdir.

Kıymetler MKK tarafından ilgili kurumun MKK nezdindeki havuz hesabına otomatik olarak aktarılacaktır.

Havuz hesabına aktarılan kıymetlerin müşteri hesaplarına dağıtımı MKK sistemi üzerinde ilgili banka/aracı kurum tarafından yapılacaktır.

5.3.2. Bireysel Emeklilik Yatırım Fonu, Yatırım Fonu ve Yatırım Ortaklığı Takas İşlemleri

Bireysel Emeklilik Yatırım Fonları (BEF), Yatırım Fonları (YF) ve Yatırım Ortaklıkları (YO) İMKB Tahvil ve Bono piyasasında bir üye aracılığı ile işlem yapabilmektedirler.

BEF, YF ve YO adına yapılan işlemlerden işleme aracılık eden üye sorumludur.

BEF, YF ve YO'larına ait kıymetlerin ilgili saklama hesabında saklanması zorunludur.

BEF ve YF'lerinin İMKB'de kendileri için gerçekleştirilen işlemler sonucunda oluşan net borçları için Takasbank tarafından otomatik virman talimatı oluşturulur. (Otomatik oluşturulanlar dışında fonlar kontrollü olarak virman yapabilmektedirler.)

Fondan virmanlanan kıymetler için üyenin takas borcu var ise; borç Takasbank sistemi tarafından otomatik olarak kapatılır.

BEF, YF' ve YO'larının kıymet alacakları işleme aracılık eden üye tarafından Takasbank nezdindeki ilgili saklama hesaplarına virmanlanır.

6. ŞARTLI VİRMAN İŞLEMLERİ

Takasbank nezdindeki kurumsal yatırımcı hesaplarına ilişkin şartlı virman işlemleri Takasbank sistemi üzerinden,

Bankalar TCMB nezdinde tuttıkları kıymetleri için, kendi aralarında gerçekleştirecekleri şartlı virman işlemlerini TCMB-EMKT sistemi üzerinden,

Banka ve aracı kurumların Takasbank nezdinde saklanan kıymetleri için (doğrudan veya EMKT sistemiyle bağlantılı olarak) Takasbank sistemi üzerinden,

Banka ve aracı kurumların yatırımcı hesaplarına ilişkin olarak gerçekleştirecekleri, şartlı virman işlemlerini ise Takasbank-MKK entegre sistemi üzerinden mevcut şartlı virman süreçleri çerçevesinde,

gerçekleştirebileceklerdir.

7. MKK NEZDİNDEKİ HESAPLARDA BULUNAN KIYMETLERE İLİŞKİN İTFA İŞLEMLERİ

İtfa işlemlerinde, MKK, üye bazında saklama bakiye bilgilerini TCMB'ye iletecek, bu bakiyelere tekabül eden itfa bedelleri TCMB tarafından ilgili üye hesaplarına aktarılacaktır. EFT üyesi olmayan MKK üyelerine ait bedeller ise TCMB tarafından Takasbank'a aktarılacak ve MKK tarafından sağlanan saklama bakiye bilgileri doğrultusunda Takasbank tarafından ilgili üyelere dağıtılacaktır. Müşterilere ait DİBS'lere tekabül eden itfa bedellerinin müşteri hesaplarına aktarılması üyeler tarafından gerçekleştirilecektir. Üyeler, MKK sisteminden, MKK'nın itfa amacıyla TCMB'ne bildirdiği saklama bakiyelerini içeren bir rapor alabilecek ve bu şekilde MKK tarafından TCMB'ye bildirilen bakiyeleri ve gelen bedeli kontrol edebilecektir.

8. REHİN VE TEMİNAT İŞLEMLERİ

DİBS'ler mevcut sistemde gerek bankaların açtığı kredilerin teminatı olarak, gerekse Kamu İhale Kanunu'na göre açılan ihalelerde ihale teminatı olarak sıklıkla kullanılmaktadır. DİBS'lerin bu fonksiyonunun kaydıleştirilme sonrası da devam etmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede Rehin Teminat işlemlerine ilişkin olarak Merkezi Kaydi Sistem İş ve İşlem Kuralları uygulanacaktır.

9. FİZİKİ KIYMETLER

Mevcut kaydıleştirme mevzuatı hükümleri uyarınca kayden ihraç edilen veya kaydıleştirilen kıymetlerin yeniden fiziki basımı söz konusu olamamaktadır.

10. ANLIK VE BATCH BİLDİRİMLER

Üyelerin MKK sistemin açık olduğu her zaman sisteme erişerek kendi kayıtlarında yaptıkları hesap açılışı, kıymet transferi, rehin teminat bilgilerini iletmeleri mümkün olup, müşterilerin alım satım işlemlerinin online ya da batch olarak MKK sistemine iletilmesi gerekmektedir. Alım satım işlemlerini batch olarak MKK sistemine ileten üyeler, kendi portföylerinden müşterilerine sattıkları DİBS'ler ile ilgili işlemleri günde en az bir defa MKK sistemine iletmek zorundadır.

11.YATIRIMCI İŞLEMLERİ

Başlangıç aşamasında yatırımcı blokaı uygulaması olmadan geğış yapılacaktır. Ancak, yatırımcıların internet, sesli yanıt sistemi ve çağrı merkezi aracılığı ile DİBS bakiyeleri hakkında bilgi almaları mümkün olabilecektir.

12. HACİZ İŞLEMLERİ

MKK nezdindeki müşteri hesaplarına ilişkin olarak yapılacak haciz işlemlerinde Merkezi Kaydi Sistem İş ve İşlem Kuralları uygulanır.